ข้อพิจารณาความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย*

Consideration Regarding Liability of Operator of Electronic Marketplace under Thailand's Product Liability Law

ศศิพิมพ์ สุภาภา

Sasipim Supapa

นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
LLM Candidate
Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330
Corresponding author E-mail: ssupapagdci@gmail.com
(Received: May 30, 2023; Revised: July 6, 2023; Accepted: July 19, 2023)

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังขาดความชัดเจนในความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเป็นที่ไม่แน่ชัดว่านิยามของ "ผู้ประกอบการ" ในมาตรา 4 นั้นครอบคลุมถึงผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริโภคในประเทศไทยไม่ได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติดังกล่าว บทความวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาขอบเขตของ "ผู้ประกอบการ" ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยจะศึกษาหลักการพื้นฐานของกฎหมาย ลักษณะของผู้ประกอบการ และความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว รวมทั้งศึกษา

---

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งและเรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย" หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พัฒนาการของคำพิพากษาและแนวทางการแก้ไขกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป เพื่อค้นหาเหตุผลและความจำเป็นที่ควรนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาบังคับใช้กับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและขอบเขตที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

คำสำคัญ : ความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์, การคุ้มครองผู้บริโภค, พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The Product Liability Act B.E. 2551 lacks clarity regarding the liability of operators of electronic marketplaces. It remains ambiguous whether the definition of “business operator” in Section 4 of the Act encompasses electronic marketplace operators, potentially leaving consumers in Thailand vulnerable. Consequently, this article endeavors to examine the scope of “business operator” under the Product Liability Act B.E. 2551. This examination involves an analysis of legal principles, the concept of a business operator, and the liability of electronic marketplace operators under the Act. Additionally, it considers recent judicial and legislative developments in other jurisdictions such as the United States of America and the European Union. The aim is to explain why it’s important for electronic marketplace operators to be held responsible for their products, and to find an appropriate approach for Thailand.

Keywords : Product Safety, Consumer Protection, Product Liability Act B.E. 2551, Electronic Marketplace

1. บทนำ

ในปัจจุบันการผลิต การบริโภค และการจัดจำหน่ายสินค้า รวมถึงการให้บริการต่าง ๆ ได้มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิมในอดีตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce หรือ E-Commerce)[1] มาใช้ในธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคใหม่ที่ต้องการความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการทำธุรกรรมมากยิ่งขึ้น การดำเนินการค้าในรูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กำจัดข้อจำกัดหรืออุปสรรคทั้งเรื่องระยะทาง เวลา และเงินทุนของการซื้อขายแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่ามหาศาล[2] ในการดำเนินการค้าในรูปแบบนี้ผู้ขายอาจสร้างเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของตน หรือรับบริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Marketplace หรือ E-Marketplace)[3] เพื่อเสนอขายสินค้าของตน พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและเติบโตต่อเนื่องอย่างก้าวกระโดด[4] โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการค้าปลีก ในปี พ.ศ. 2565 การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นับเป็นร้อยละ 19.7 ของมูลค่าการค้าปลีกทั่วโลกและคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีจนอาจถึงร้อยละ 24 ในอนาคต[5] พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมในประเทศไทยเช่นเดียวกัน โดยมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยสูงถึง 3,782,174.26 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2563 โดยมีการซื้อขายผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นับเป็นช่องทางที่มีมูลค่าสูงสุดเป็นอันดับสามโดยมีมูลค่าสูงถึง 398,182.79 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 13.24 ของมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563[6]

---

[1] พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือ การทำธุรกรรมซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้เว็บไซต์ (Website) หรือแอปพลิเคชัน (Application) เป็นสื่อในการนำเสนอสินค้าและบริการ และเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, “ศัพท์ชวนรู้ e-commerce” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/terminology/หมวดหม-E/252.aspx [22 กันยายน 2565])

[2] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอกนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม, **ตีสนิทอีคอมเมิร์ซ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564), หน้า 7.

[3] Electronic Marketplace สามารถถอดความเป็นภาษาไทยได้หลายแบบ เช่น ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์ห้างสรรพสินค้าออนไลน์ ในบทความฉบับนี้ผู้เขียนเลือกใช้คำว่าตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงถึงลักษณะความเป็นตลาดซึ่งรวบรวมผู้ซื้อและผู้ขายไว้ด้วยกันและการเป็นตัวกลางซึ่งเป็นลักษณะสำคัญในการพิจารณาและศึกษาความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

[4] สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอกนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม, **ตีสนิทอีคอมเมิร์ซ**, หน้า 2-4.

[5] Statista, “E-commerce as percentage of total retail sales worldwide from 2015 to 2026,” [online] Available from : https://www.statista.com/statistics/534123/e-commerce-share-of-retail-sales-worldwide/ [26 April 2023]

[6] ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, “รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2564 Value of e-Commerce Survey in Thailand 2021” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/ValueThailand2021.aspx [1 เมษายน 2566]

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คือเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่ทำหน้าที่รวบรวมและนำเสนอข้อมูลของร้านค้าจำนวนมากและสินค้าหลากหลายประเภทไว้ในพื้นที่ซึ่งกลุ่มผู้ซื้อที่มีความต้องการซื้อ (Demand) สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้เพื่อสร้างโอกาสในการพบกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายนำไปสู่การทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ในการซื้อขายรูปแบบนี้ทำให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทในการซื้อขายไม่ว่าจะเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน ผู้รับชำระราคาสินค้า ผู้ให้บริการจัดเก็บและจัดการสินค้า รวมถึงผู้ขนส่งสินค้าผ่านการให้บริการต่าง ๆ ตัวอย่างตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีการให้บริการและจัดตั้งในประเทศไทยที่ได้รับความนิยม ได้แก่ Shopee ซึ่งดำเนินการโดย บริษัท ช้อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด และ Lazada ซึ่งดำเนินการโดย บริษัท ลาซาด้า จำกัด ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้งานในประเทศไทยเป็นอันดับที่หนึ่งและสองตามลำดับ[7] อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะมีบทบาทที่สำคัญและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าทำธุรกรรมซื้อขายของผู้บริโภค แต่เมื่อสินค้าที่ถูกซื้อผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความบกพร่องหรือมีความไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อาจไม่ตกเป็นผู้ที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นที่ไม่แน่ชัดว่าบุคคลซึ่งกระทำการอย่างผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตกอยู่ในความหมายของ “ผู้ประกอบการ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดภายใต้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หรือไม่

บทความฉบับนี้จึงจะทำการศึกษาข้อจำกัดของความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กฎหมายของประเทศไทย และศึกษาแนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป และวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวของประเทศไทย

1.1 ข้อมูลพื้นฐานและปัญหาการวิจัย

กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นกฎหมายซึ่งถูกพัฒนาโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้โดยมุ่งเน้นการเยียวยาความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีความไม่ปลอดภัยหรือมีความบกพร่องเพื่อการ

[7] iPrice, “The Map of E-Commerce in Thailand,” [online] Available from : https://ipricethailand.com/insights/mapofecommerce/en/?fbclid=IwAR2CuWAmI7ECr_K6rmD_N6pIVb2YR1KJb6bSVsP2umfWrEubrLghXLClIOk [23 April 2023]

คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์ที่อันตรายหรือไม่ปลอดภัยแก่ผู้บริโภคซึ่งถือเป็นการแพร่กระจายความเสียหายไปสู่ส่วนรวม[8] กฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงมุ่งเน้นให้ผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยเหตุที่ว่าผู้ผลิตเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดที่จะป้องกันไม่ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือมีความบกพร่องออกมาจำหน่ายในท้องตลาดและเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมในการบริหารจัดการความเสี่ยง[9] ดังนั้น กฎหมายความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศต่าง ๆ จึงกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในฐานะเสมือนเป็นผู้ผลิตเป็นผู้รับผิดเมื่อเกิดความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย[10] เมื่อการให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการประกอบธุรกิจรูปแบบใหม่โดยเป็นผู้ให้บริการที่มีการให้บริการหลัก คือ[11]

1. เป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันเพื่อทราบโอกาสในทางธุรกิจของแต่ละฝ่าย
2. เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล สินค้า บริการ และการจ่ายเงินตามธุรกรรมที่ได้เกิดขึ้นจากการขายสินค้าและบริการ
3. เป็นผู้กำหนดกติกา กฎระเบียบ ในการเข้าใช้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า บริการ และธุรกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกและความเชื่อมั่นให้ผู้ใช้บริการมีความสะดวกและความมั่นใจในการใช้งานมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังให้บริการอื่นควบคู่กับการให้บริการหลักเพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมซื้อขายที่เกิดขึ้นบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น การให้บริการรับชำระค่าสินค้าและบริการ (Payment System) การให้บริการรับฝากจ่ายค่าสินค้า (Escrow) การให้บริการจัดเก็บและจัดการสินค้า (Warehouse Management) การให้บริการขนส่ง (Logistic) และการให้บริการโฆษณา เป็นต้น[12] รูปแบบการให้บริการทั้งหลายทำให้

---

[8] พิชัย พันภัย, “ทฤษฎีและขอบเขตของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค”, **วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์**, 4 ,5 (เมษายน - พฤษภาคม 2554), หน้า 112.

[9] จันทร์เพ็ญ รัชตาธิวัฒน์, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, **วารสารกฎหมายปกครอง**, เล่ม 23 ตอน 1 (2549), หน้า 31.

[10] อนันต์ จันทรโอภากร, **กฎหมายการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2559), หน้า 124.

[11] สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร, “โครงการศึกษาระบบตลาดกลางพาณิชย์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์,” อ้างถึงใน ณัฐฌาน สุพล รัตน์กมล ปวรวรรฒน์ และ รุจพร ฟูมงคล, “การเลือกตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ”, **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**, 29, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562), หน้า 24.

[12] ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ

ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นผู้ให้บริการที่มีความเกี่ยวข้องกับการซื้อขายและในบางกรณีมีความเกี่ยวข้องกับสินค้าแต่ก็เป็นที่ไม่แน่ชัดว่าบุคคลซึ่งกระทำการอย่างผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะถือว่าเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่[13] ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีข้ออ้างเกี่ยวกับการไม่เป็นบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดภายใต้กฎหมายดังกล่าว และหากเกิดความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งซื้อขายผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้เสียหายต้องไปเรียกร้องกับผู้ขายซึ่งเป็นบุคคลที่สามหรือผู้ผลิตแทน อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวอาจพบอุปสรรคในการฟ้องร้อง เนื่องจากการนำบุคคลดังกล่าวมาดำเนินคดีในกรณีนี้เป็นเรื่องยาก เพราะการให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้ขายหรือผู้ผลิตสามารถเสนอขายสินค้าโดยตรงกับผู้ซื้อโดยที่ไม่จำเป็นอยู่ในประเทศเดียวกันกับผู้ซื้อ และผู้ซื้อและผู้ขายไม่จำเป็นต้องพบหน้ากันตามความเป็นจริงเพราะสามารถติดต่อสื่อสารผ่านตัวตนออนไลน์ในระบบของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จึงทำให้เกิดกรณีที่ผู้ขายเป็นบุคคลซึ่งอยู่ต่างประเทศหรือนอกเขตอำนาจศาลที่ผู้เสียหายฟ้องร้องและทำให้มีข้อจำกัดในการนำตัวผู้ขายหรือผู้ผลิตมาดำเนินคดี หรือผู้ขายอาจมีการปลอมแปลงหรือปิดบังตัวตนออนไลน์ทำให้ไม่สามารถระบุตัวตนและนำตัวมาดำเนินคดีได้ ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและต้องรับเคราะห์กรรมเพียงลำพัง (Suffer in Silent)

1.2 ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาลักษณะและรูปแบบการประกอบธุรกิจของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับวิเคราะห์หลักการสำคัญของกฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบกับแนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป เพื่อค้นหาเหตุผลและความจำเป็นที่ควรนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาบังคับใช้กับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อค้นหาหลักเกณฑ์และแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในประเด็นดังกล่าว

และสังคม, “รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2564 Value of e-Commerce Survey in Thailand 2021” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/ValueThailand2021.aspx [1 เมษายน 2566]

[13] Margaret E. Dillaway, “The New “Web-Stream” of Commerce: Amazon and the Necessity of Strict Products Liability for Online Marketplaces”, in **Vanderbilt Law Review**, 187 (2021), p.216.

บทความวิจัยฉบับนี้จะศึกษาและวิจัยโดยใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นสำคัญไม่ว่าจากหนังสือ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาล ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2. ความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามกฎหมายไทย

2.1 หลักการพื้นฐานของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หลักความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยถูกพัฒนาโดยอาศัยทฤษฎีทางกฎหมายว่าด้วยความรับผิดหลายทฤษฎี ดังต่อไปนี้[14]

2.1.1 หลักความรับผิดตามกฎหมายลักษณะสัญญา

เมื่อสัญญาเกิดขึ้นคู่สัญญามีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญา หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ตามสัญญาไม่ว่าจะด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ต้องรับผิดด้วยเหตุที่ผิดสัญญา ซึ่งเป็นไปตามหลักความรับผิดในสัญญา (Contractual Liability) ในกรณีที่สินค้าที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่องผู้ซื้ออาจเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดในทางสัญญาได้โดยอาศัยหลักกฎหมายเรื่องรับประกัน (Warranty) ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ[15]

1) การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) คือการรับรองหรือรับประกันในคุณสมบัติหรือเกี่ยวกับตัวสินค้าซึ่งผู้ขายหรือผู้ผลิตได้แสดงออกแก่ผู้ซื้ออย่างชัดแจ้งในสัญญา การรับประกันนี้อาจทำเป็นวาจาหรือลายลักษณ์อักษร อาจให้ไว้ในรูปแบบข้อสัญญาในสัญญาซื้อขาย รูปแบบของสัญญารับประกัน หรือรูปแบบอื่นใดที่เป็นการแสดงข้อความว่าจะรับผิดหากไม่เป็นไปตามที่แจ้งหรือรับประกันไว้[16] ดังนั้นหากสินค้าซึ่งขายและรับประกันนั้นไม่เป็นไปตามการรับประกัน ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ขายตามสัญญาเพราะผู้ขายได้ให้การรับประกันไว้แล้ว

---

[14] จันทร์เพ็ญ รัชตาธิวัฒน์, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, **วารสารกฎหมายปกครอง**, หน้า 29.

[15] วิษณุ เครืองาม, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย, แลกเปลี่ยน, ให้**, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2549), หน้า 217-219.

[16] เรื่องเดียวกัน

2) การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) คือการรับรองหรือรับประกันในคุณสมบัติหรือเกี่ยวกับตัวสินค้าซึ่งผู้ขายไม่ได้แสดงออกหรือไม่มีเจตนารับประกัน แต่เป็นการรับประกันโดยผลของกฎหมายหรือเป็นเรื่องที่กฎหมายได้กำหนดว่าผู้ขายจะต้องรับประกันเกี่ยวกับสินค้าที่ขายในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ การรับประกันเรื่องกรรมสิทธิ์ การรับประกันเรื่องภาระติดพัน การรับประกันการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์หรือสมความมุ่งหมาย และการรับประกันการใช้สอยสินค้าให้สมประโยชน์ตามวิสัยทั่ว ๆ ไป ซึ่งในเรื่องเหล่านี้แม้จะไม่ได้ให้การรับประกันไว้อย่างชัดแจ้ง หรือผู้ขายอาจไม่รับรู้หรือไม่ตกลงด้วยก็ตาม แต่หากสินค้าซึ่งขายไม่เป็นไปตามเรื่องที่กฎหมายกำหนด ผู้ขายก็จะต้องรับผิดเพราะเป็นการรับประกันโดยอำนาจของกฎหมาย การรับประกันโดยปริยายจึงเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างหนึ่ง[17]

ทั้งนี้ ความรับผิดของผู้ขายในเรื่องความชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดภายใต้กฎหมายสัญญาจึงต้องคำนึงถึงหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) อันเป็นหลักพื้นฐานของความรับผิดทางสัญญาที่กำหนดให้เฉพาะคู่สัญญาเท่านั้นที่จะมีสิทธิและหน้าที่ระหว่างกัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการฟ้องร้องของผู้เสียหายที่อาจไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังมีปัญหาที่ผู้ขายมักจะระบุข้อตกลงยกเว้นความรับผิดของตนในสัญญาซื้อขายเพื่อจำกัดความรับผิดของตนในเรื่องนั้น ๆ[18]

2.1.2 หลักความรับผิดตามกฎหมายลักษณะละเมิด

ความรับผิดทางละเมิดเป็นความรับผิดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายที่จะงดเว้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกับใครก็ตามในสังคมจนก่อให้เกิดความเสียหายจึงต้องรับผิดตามกฎหมายหรือที่เรียกว่าเป็นความรับผิดโดยกฎหมายมิใช่โดยข้อตกลง[19] ความรับผิดเพื่อละเมิดมีวัตถุประสงค์ที่จะเยียวยาผู้เสียหายให้อยู่ในฐานะที่เสมือนว่าความเสียหายนั้นมิได้เกิดขึ้น เมื่อผู้เสียหายสามารถพิสูจน์ว่าบุคคลใดก็ตามกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายแก่ตนก็สามารถเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายได้ ความรับผิดในทางละเมิดอาจแบ่งตามทฤษฎีได้เป็น 2 ประเภท คือ[20]

---

[17] เรื่องเดียวกัน

[18] จันทร์เพ็ญ รัชตาธิวัฒน์, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, **วารสารกฎหมายปกครอง**, หน้า 30.

[19] ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์, **กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้**, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), หน้า 29.

[20] เรื่องเดียวกัน, หน้า 61-62.

1) ความรับผิดที่ต้องการความผิด (Subjective Responsibility หรือ No Liability without Fault) เป็นกรณีที่กำหนดให้ผู้กระทำจะมีความรับผิดเพื่อละเมิดได้ก็เฉพาะเมื่อมีความผิด กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดต่อเมื่อเป็นบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิดเท่านั้น โดยการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิด หมายถึงการทำให้เสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่นโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ[21] เมื่อผู้กระทำมีความผิดแล้วประกอบกับองค์ประกอบความผิดอื่น ๆ เป็นละเมิด ผู้กระทำก็ต้องรับผิด

2) ความรับผิดที่ไม่ต้องการความผิด (Objective Responsibility หรือ Liability without Fault) เป็นกรณีที่กำหนดให้บุคคลมีความรับผิดไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความผิดหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือไม่ว่าผู้กระทำจะไม่จงใจหรือไม่ประมาทเลินเล่อก็ยังต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นความรับผิดตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย อันได้แก่ ความรับผิดโดยเคร่งครัด และความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute Liability)

การฟ้องร้องให้รับผิดในทางละเมิดเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมักเป็นการกล่าวหาว่าผู้ผลิตหรือผู้ขายมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต การออกแบบ การตรวจสอบ การทดสอบ การบรรจุ การขนส่ง การให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอกับผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้า หรือการไม่ให้การเตือนที่เหมาะสมซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหาย ในการนี้ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์ที่สูงและยากมาก เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวกับการผลิต รูปแบบ และการบริหารจัดการต่าง ๆ จะอยู่ในความครอบครองและความรับผิดชอบของผู้ผลิตและเป็นความลับทางการค้าของผู้ผลิตด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสินค้าถูกนำออกจำหน่ายในท้องตลาด สินค้าอาจมีการเปลี่ยนมือหลายทอดทำให้ยากจะพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดจากสินค้านั้น เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการรายใด[22] ดังนั้น ส่วนมากผู้บริโภคจะไม่สามารถพิสูจน์ได้และต้องรับเคราะห์กรรมไปโดยที่ระบบกฎหมายของรัฐไม่สามารถเยียวยาได้[23]

---

[21] อนันต์ จันทรโอภากร, “โครงสร้างพื้นฐานกฎหมายลักษณะละเมิด” ใน **รวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์**, (กรุงเทพมหานคร: พี. เค. พริ้นติ้ง, 2531), หน้า 98.

[22] จันทร์เพ็ญ รัชตาธิวัฒน์, “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย”, **วารสารกฎหมายปกครอง**, หน้า 30.

[23] ศักดา ธนิตกุล, **กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย**, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 18.

2.1.3 หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด

เมื่อหลักความรับผิดในสัญญาและหลักความรับผิดในละเมิดต่างมีข้อจำกัดที่จะนำมาบังคับกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงต้องมีการพัฒนาหลักกฎหมายขึ้นมาเพื่อนำมาใช้กับกรณีดังกล่าว กฎหมายของประเทศต่าง ๆ จึงได้พัฒนาหลักกฎหมายเรื่อง Product-Defect Based Liability โดยการนำเอาหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาบังคับใช้กับกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแทนกฎหมายที่มีลักษณะเป็น Conduct-Based Liability ที่เน้นความผิดของผู้ผลิตหรือผู้ขายโดยผู้เสียหายไม่มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตหรือผู้ขาย[24] หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดพัฒนามาจากความรับผิดที่ไม่ต้องการความผิดซึ่งเป็นหลักความรับผิดทางละเมิด กล่าวคือ เป็นความรับผิดที่มุ่งเน้นในเรื่องความไม่ปลอดภัยของสินค้ามากกว่าการกระทำของผู้ประกอบการ

ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผู้เสียหายจึงไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงความผิดหรือการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการ เพราะแม้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้มีความรับผิดจะไม่มีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ยังคงต้องรับผิดในความเสียหายตามกฎหมาย หรือคือเป็นหลักความรับผิดบนข้อสันนิษฐานของกฎหมายเพื่อปลดเปลื้องภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหาย[25] ทั้งนี้แม้จะเป็นหลักความรับผิดที่ไม่มีความผิดแต่ก็มิได้หมายความว่าผู้ประกอบการจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยทุกกรณี เนื่องจากมีข้อยกเว้นตามกฎหมายที่สามารถนำสืบต่อสู้หักล้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดได้ เพราะกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ใช่กฎหมายที่นำหลักความรับผิดโดยสมบูรณ์มาใช้ซึ่งเป็นหลักความรับผิดไม่ต้องการความผิดและไม่มีข้อยกเว้นให้พิสูจน์เพื่อหลุดพ้นความรับผิด โดยหากนำหลักความรับผิดโดยสมบูรณ์มาใช้บังคับกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจะทำให้ผู้ประกอบการกลายเป็นผู้รับประกันความรับผิด เพราะเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายทุกกรณีโดยไม่สามารถพิสูจน์ยกเว้นได้อันจะเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการจนเกินไปและอาจขัดขวางการพัฒนานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้[26] ด้วยเหตุนี้จึงมีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้กับหลักความรับผิดในผลิตภัณฑ์

---

[24] อนันต์ จันทรโอภากร, **กฎหมายการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า**, หน้า 84-85.

[25] ศนันท์กรณ์ โสตถิพันธุ์, **กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้**, หน้า 475.

[26] อนันต์ จันทรโอภากร, **กฎหมายการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า**, หน้า 18.

2.2 “ผู้ประกอบการ” บุคคลซึ่งต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทยกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้ซึ่งต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไว้ในมาตรา 5 มีความว่า

“มาตรา 5 ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดนิยามของ “ผู้ประกอบการ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ในมาตรา 4 มีความว่า

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(2) ผู้นำเข้า

(3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า”

ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดเมื่อเกิดความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้จึงหมายถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับสายการผลิตและจำหน่ายก่อนไปถึงผู้บริโภค โดยเริ่มตั้งแต่ตอนต้นของห่วงโซ่การผลิตจนถึงช่วงล่างสุด[27] โดยแบ่งได้เป็นบุคคล 4 จำพวกใหญ่ ได้แก่

ผู้ประกอบการจำพวกแรกคือ ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต เมื่อพิจารณาประกอบกับบทนิยามคำว่า “ผลิต” ตามกฎหมายฉบับนี้ซึ่งมุ่งหมายที่จะครอบคลุมการกระทำทั้งหลายที่เกี่ยวกับตัวสินค้าแล้ว ผู้ผลิตจึงหมายความถึง ผู้ทำ ผสม ปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แช่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ส่วนกรณีของผู้ว่าจ้างให้ผลิตนั้นกฎหมายมิได้ให้นิยามไว้ว่าหมายถึงผู้ว่าจ้างให้ผลิตในกรณีใดบ้าง แต่มีความเห็นของนักวิชาการบางท่าน[28] ประกอบกับการพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิด

---

[27] พิชัย พันภัย, “ทฤษฎีและขอบเขตของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค”, **วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์**, หน้า 127.

[28] อนันต์ จันทรโอภากร, **กฎหมายการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า**, หน้า 133.

ในมาตรา 8 ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดหากความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิต และผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นหรือไม่ควรจะคาดเห็นถึงความไม่ปลอดภัย ผู้ว่าจ้างให้ผลิตในพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงน่าจะหมายความถึงเฉพาะผู้ว่าจ้างให้ผลิตแบบ OEM (Original Equipment Manufacturer) เท่านั้น คือการว่าจ้างให้ผลิตที่ผู้รับจ้างผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ตามแบบที่ผู้ว่าจ้างกำหนดและออกแบบ โดยที่ผู้รับจ้างมิได้เป็นผู้ออกแบบเพียงแต่มีหน้าที่เฉพาะผลิตตามแบบที่ได้รับมา

ผู้ประกอบการจำพวกที่สองคือ ผู้นำเข้า เมื่อพิจารณาประกอบกับบทนิยามคำว่า “นำเข้า” ตามกฎหมายฉบับนี้แล้วผู้นำเข้าจึงหมายความถึง ผู้ที่นำหรือสั่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย โดยเหตุที่ผู้นำเข้าจะต้องรับผิดแม้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตสินค้านั้นเพราะในปัจจุบันสินค้าหลายชนิดไม่ได้ผลิตในประเทศแต่ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ ดังนั้นสินค้าที่ถูกนำเข้ามาก็อาจเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่การที่จะฟ้องคดีเอาผิดกับผู้ผลิตในต่างประเทศก็อาจจะกระทำได้ลำบาก เพราะมีความยุ่งยากในกระบวนการฟ้องซึ่งเป็นการสร้างภาระให้กับผู้เสียหาย กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องเป็นผู้รับผิดต่อผู้เสียหายในฐานะของผู้ประกอบการเพื่อไม่ให้ผู้เสียหายไม่ต้องประสบความยุ่งยากในการเรียกร้องให้ผู้ผลิตในต่างประเทศรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น[29]

ผู้ประกอบการจำพวกที่สามคือ ผู้ขายสินค้า โดยเมื่อพิจารณาประกอบกับบทนิยามคำว่า “ขาย” ตามกฎหมายฉบับนี้แล้วผู้ขายสินค้าจึงหมายความถึง ผู้จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า ให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ขายที่ต้องรับผิดตามกฎหมายนี้จำกัดเฉพาะผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ดังนั้นหากผู้ขายใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบที่มาของสินค้าและขายเฉพาะสินค้าซึ่งสามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ แม้ขายสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแล้วก่อให้เกิดความเสียหายก็ไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายนี้ โดยการกำหนดเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ขายใช้ความระมัดระวังการนำสินค้ามาขาย และสามารถสืบสาวที่มาที่ไปของสินค้าได้ซึ่งเป็นหลักประกันที่มั่นคงสำหรับผู้บริโภค[30]

และผู้ประกอบการจำพวกที่สี่คือ ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้

---

[29] เรื่องเดียวกัน, หน้า 128.

[30] มานิตย์ จุมปา, **คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 193-194.

ผลิต หรือผู้นำเข้า โดยเป็นการพิจารณาความเข้าใจของบุคคลทั่วไปว่าบุคคลทั่วไปเข้าใจว่าบุคคลที่ใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ นั้นเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ เพราะเป็นกรณีที่ผู้เสียหายไม่อาจทราบได้ว่าใครคือผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ขาย กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับสินค้าโดยสมัครใจให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการกระจายสินค้าเป็นผู้ประกอบการและมีความรับผิดในกรณีดังกล่าว[31] แม้ว่าในความเป็นจริงบุคคลนั้นจะไม่ใช่ผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าเลยก็ตาม ก็ต้องรับผิดในฐานะผู้ประกอบการเพราะทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจเช่นนั้น

2.3 ความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดให้ ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่ต้องรับผิด ดังนั้นหากบุคคลใดไม่เข้านิยามของผู้ประกอบการตามมาตรา 4 ก็จะไม่เป็นบุคคลที่ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในส่วนนี้ผู้เขียนจึงทำการวิเคราะห์ว่าผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถเป็น “ผู้ประกอบการ” ตามกฎหมายดังกล่าวหรือไม่โดยพิจารณาได้ดังนี้

(1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต โดยทั่วไปแล้วผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงผู้ให้บริการเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันเพื่อทำการซื้อขายกัน สินค้าซึ่งถูกนำเสนอบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าซึ่งผู้ขายคัดเลือกและนำมาเสนอขายโดยการอัปโหลดข้อมูลสินค้าลงในระบบของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพียงแต่นำข้อมูลดังกล่าวมาแสดงเท่านั้น ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการผลิตหรือเลือกสรรสินค้าที่ถูกเสนอขายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการทำ ผสม ปรุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แช่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันอันเป็นการผลิตตามนิยามในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงไม่เป็นผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

---

[31] เรื่องเดียวกัน, หน้า 197.

(2) ผู้นำเข้า เนื่องจากสินค้าซึ่งซื้อขายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อาจเป็นสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศและนำเข้ามาขายในประเทศไทยได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กรณีด้วยกัน คือ

กรณีแรก ผู้ขายเป็นผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ สินค้าถูกส่งมาจากต่างประเทศมายังผู้ขายซึ่งอยู่ในประเทศไทย และขายต่อให้ผู้ซื้อภายในประเทศผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรณีนี้ผู้ขายจะมีสถานะเป็นผู้นำเข้า เพราะเป็นผู้ขายนำเข้าสินค้ามาจากต่างประเทศและขายสินค้านั้นให้ผู้ซื้อต่อไป อีกทั้งยังเป็นผู้ทำสัญญาซื้อขายกับผู้ซื้อโดยตรงจึงมีสถานะเป็นผู้ขายอีกประการหนึ่ง โดยผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำเข้าสินค้าแต่อย่างใดและจึงไม่มีสถานะเป็นผู้นำเข้า

กรณีที่สอง ผู้ขายเป็นบุคคลที่อยู่ต่างประเทศทำการขายและจัดส่งสินค้าจากต่างประเทศให้กับผู้ซื้อภายในประเทศโดยตรง ซึ่งในกรณีนี้ไม่มีผู้ขายหรือผู้นำเข้าในประเทศเพราะสินค้าถูกส่งตรงมายังผู้ซื้อจากต่างประเทศโดยวิธีการขนส่งของผู้ขายเองและผู้ซื้อจะเป็นผู้รับมอบสินค้าจากผู้ขายในต่างประเทศโดยตรง ส่วนผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีเพียงการให้บริการเป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ จัดการ หรือการขนส่งสินค้าจึงมีความเกี่ยวข้องกับสินค้าอย่างจำกัด ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในกรณีนี้จึงมีบทบาทเพียงแค่นำเสนอข้อมูลสินค้าของผู้ขายเท่านั้นและไม่มีลักษณะเป็นผู้นำเข้า

ส่วนในกรณีที่สาม เป็นกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายซึ่งอยู่ในต่างประเทศเสนอขายสินค้าของตนและรับบริการซึ่งช่วยสนับสนุนการจัดการและจัดส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีนี้การให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รวมถึงการจัดเก็บสินค้า จัดการสินค้า และขนส่งสินค้าไปยังผู้ซื้อ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีความเกี่ยวข้องกับสินค้าที่มาจากต่างประเทศมาก และอาจเข้าลักษณะเป็นผู้นำเข้าสินค้าตามความหมายของกฎหมายนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดของสัญญาให้บริการซึ่งผู้ขายต้องตกลงกับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มักมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการห้ามกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้นำเข้าหรือผู้ขายในเอกสารทั้งหลายเกี่ยวกับการนำเข้า กำหนดให้ผู้ขายเป็นผู้จัดการเรื่องพิธีการศุลกากร กำหนดให้สิทธิในสินค้าไม่ตกเป็นของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่ากรณีใดซึ่งรวมถึงกรรมสิทธิ์ในสินค้า และมีข้อจำกัดความรับผิดทั้งหลายและกำหนดหน้าที่เกี่ยวกับสินค้าส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของผู้ขาย ประกอบกับในปัจจุบันยังไม่มีคดีตัวอย่างหรือคำตัดสินในกรณีดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่ากรณีเช่นนี้เป็นที่ไม่แน่ชัดว่าผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเป็นผู้นำเข้าหรือไม่

ทั้งนี้ ในกรณีของสินค้าที่มาจากต่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่าบทบาทของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความสำคัญที่ทำให้สินค้านั้นถูกเสนอขายในประเทศ ผู้เขียนจึงได้มีการศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อ 4.1

(3) ผู้ขายสินค้า โดยหลักแล้วผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีสถานะเป็นผู้ให้บริการในสัญญาให้บริการซึ่งเป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันและตกลงทำสัญญากัน โดยในสัญญาซื้อขายที่เกิดขึ้นบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะมีผู้ขายเป็นผู้มีสถานะเป็นผู้ขายในสัญญาซื้อขาย ทั้งนี้ การที่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นำเสนอข้อมูลสินค้าของผู้ขายทั้งยังมีการแสดงโฆษณาเชิญชวนให้ซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของตน แม้จะเป็นการให้บริการในฐานะตัวกลางแต่ก็อาจถูกตีความเป็นการเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงสินค้าเพื่อจำหน่าย ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นผู้ขายภายใต้พระราชบัญญัตินี้ได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ขายซึ่งต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ต้องเป็นผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้ ซึ่งในการเข้ารับบริการกับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ขายจำเป็นต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สินค้าและร้านค้าของตน เพื่อยืนยันตัวตนก่อนเข้ารับบริการ รวมไปถึงการส่งข้อมูลของผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าของสินค้าซึ่งเป็นรายละเอียดของสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นแม้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะเป็นผู้ขาย แต่เมื่อผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้เพราะมีข้อมูลของบุคคลดังกล่าวจากผู้ขายอยู่แล้ว ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงไม่เป็นผู้ขายซึ่งต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

(4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า เมื่อการซื้อขายผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นผู้ซื้อจะต้องตกลงและยอมรับว่าบุคคลที่ตนซื้อขายด้วยนั้นมิใช่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แต่เป็นผู้ขายซึ่งเป็นบุคคลที่สาม สินค้าซึ่งขายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะถูกแสดงให้ชัดเจนว่าเป็นของผู้ขายรายใด ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้แสดงตนว่าเกี่ยวข้องกับสินค้าจึงไม่เป็นผู้ประกอบการตามความหมายนี้

ดังนั้น เมื่อพิจารณานิยามความหมายของผู้ประกอบการตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังคงเป็นที่ไม่แน่ชัด ทั้งนี้ เพราะการ

ประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะเฉพาะและเป็นรูปแบบการประกอบธุรกิจใหม่ และยังไม่มีคำตัดสินหรือตัวอย่างคดีที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยในปัจจุบัน

3. แนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อความเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในต่างประเทศ

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ศึกษาแนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของต่างประเทศ ซึ่งประเทศที่เลือกศึกษา ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มสหภาพยุโรป เนื่องจากประเทศดังกล่าวมีความก้าวหน้าในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 แนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าและพัฒนาในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยมีทั้งคำพิพากษาที่ตัดสินให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิดในหลายมลรัฐ และในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเพื่อกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 การตีความให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต้องรับผิดในฐานะผู้ขายของศาลในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดคดีเกี่ยวกับความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในสินค้าซึ่งถูกซื้อขายผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยเป็นผลมาจากความนิยมในการซื้อสินค้าผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอเมริกา โดยเฉพาะการซื้อสินค้าผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รายใหญ่อย่างเว็บไซต์ Amazon.com ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท Amazon.com Inc. ที่มีส่วนแบ่งการตลาดเป็นอันดับหนึ่ง

ของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศสหรัฐอเมริกา[32] โดยทั่วไปแล้วเมื่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก่อให้เกิดความเสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องต่อศาลให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายรับผิดในความเสียหายดังกล่าวภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ แต่มีคดีจำนวนหนึ่งที่โจทก์ซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งซื้อผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ขายมารับผิดได้ เนื่องจากไม่สามารถระบุตัวบุคคลเหล่านั้นได้หรือเป็นบุคคลซึ่งอาศัยอยู่นอกประเทศสหรัฐอเมริกาและไม่สามารถนำตัวมาดำเนินกระบวนการทางศาลได้ ในคดีเหล่านี้โจทก์จึงเลือกฟ้องผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือบริษัท Amazon.com Inc. ให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแทน เมื่อคดีขึ้นมาสู่การพิจารณาประเด็นสำคัญที่ศาลต้องพิจารณาคือผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างบริษัท Amazon.com Inc. สามารถและควรต้องรับผิดโดยเคร่งครัดภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกาหรือไม่

ในปี ค.ศ. 2019 มีคดีซึ่งได้ตัดสินให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ต้องรับผิดในฐานะผู้ขายภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งปรากฏคำตัดสินเช่นนี้เป็นครั้งแรกในคดี Oberdorf v. Amazon.com Inc.[33] โดยคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าโจทก์ซื้อปลอกคอสุนัขจากผู้ขายที่ใช้ชื่อว่า The Furry Gang ผ่านเว็บไซต์ Amazon.com ซึ่งดำเนินการโดยบริษัท Amazon.com Inc. ต่อมาเมื่อโจทก์พาสุนัขของเธอไปเดินเล่นปรากฏว่าปลอกคอสุนัขดังกล่าวหลุดออกจากกันและโดนเข้ากับตาของโจทก์ส่งผลให้ตาซ้ายของโจทก์บอด หลังเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว โจทก์หรือแม้แต่บริษัท Amazon.com Inc. ก็ไม่สามารถติดต่อผู้ขายหรือผู้ผลิตสินค้าให้มารับผิดได้เลย โจทก์จึงฟ้องให้บริษัท Amazon.com Inc. ให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น และศาลในคดีนี้ได้ตัดสินให้บริษัท Amazon.com Inc. ต้องรับผิดโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หลังจากมีคำตัดสินดังกล่าวก็ปรากฏคำตัดสินในแนวทางเดียวกันนี้ในอีกหลายมลรัฐ โดยในการกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ที่ต้องรับผิดนั้นศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการอธิบายเหตุผลไว้หลายประการด้วยกัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ามีเหตุผลที่เป็นหลักสำคัญสามารถสกัดจากคำพิพากษาทั้งหลายได้ 7 ประการดังต่อไปนี้

---

[32] Statista, “Biggest online retailers in the U.S. 2022, by market share,” [online] Available from : https://www.statista.com/statistics/274255/market-share-of-the-leading-retailers-in-us-e-commerce/ [5 May 2023]

[33] Oberdorf v. Amazon.com Inc., 930 F.3d 136 (3d Cir.), 936 F.3d 182 (3d Cir. 2019)

(1) ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลเพียงผู้เดียวในห่วงโซ่การตลาด (Marketing Chain) ที่มีอยู่ในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับโจทก์ผู้เสียหาย[34] เนื่องจากการให้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าทำธุรกรรมซื้อขายสินค้าต่อกันโดยไม่จำเป็นต้องพบหน้ากันในความเป็นจริงแต่แทนที่ด้วยการติดต่อผ่านตัวตนออนไลน์และระบบของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การซื้อขายรูปแบบนี้จึงทำให้ผู้ขายสามารถเสนอขายสินค้าของตนได้ไม่ว่าผู้ขายจะเป็นบุคคลซึ่งอยู่ต่างประเทศหรือเป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งในต่างประเทศ หรืออาจมีการปลอมแปลงตัวตนในอินเทอร์เน็ตในการติดต่อกับผู้ซื้อ ประกอบกับนโยบายของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่กำหนดห้ามไม่ให้ผู้ซื้อและผู้ขายติดต่อกันผ่านช่องทางอื่นนอกจากช่องทางที่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กำหนดไว้ ผู้ซื้อจึงไม่สามารถรู้ถึงตัวตนของผู้ขายนอกจากตัวตนที่ปรากฏบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในหลายกรณีโจทก์จึงไม่สามารถนำตัวผู้ขายหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาดำเนินคดีได้[35] และทำให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลเดียวที่เหลืออยู่ในห่วงโซ่การตลาดที่มีความสามารถในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงควรต้องรับผิดอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นการเยียวยาโจทก์

(2) ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถกระจายค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในธุรกิจของตน[36] โดยแม้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคาของสินค้าโดยตรง แต่เมื่อผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินจากการให้บริการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของตน โดยการเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการจากยอดคำสั่งซื้อที่สำเร็จบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จากผู้ขาย ซึ่งค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการเหล่านี้ย่อมมีผลต่อราคาของสินค้า นอกจากนี้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดอัตราค่าบริการ วิธีเรียกเก็บ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บค่าบริการแต่เพียงฝ่ายเดียว และอาจกำหนดให้ผู้ขายต้องชดใช้ความเสียหายแก่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับบริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น

---

[34] Ibid.

[35] Ibid. (“However, Amazon fails to account for the fact that under the Agreement, third-party vendor can communicate with the customer only through Amazon. This enable third-party vendors to conceal themselves from the customer, leaving customers injured by defective products with no direct recourse to the third-party vendor.”)

[36] Ibid.

ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะที่ดีที่สุดที่จะกระจายค่าเสียหายไปในราคาสินค้า และสมควรเป็นบุคคลที่มีความรับผิดโดยเคร่งครัด

(3) ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะที่ดีกว่าผู้บริโภคในการป้องกันการออกจำหน่ายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย[37] ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความสามารถที่จะตั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับสินค้าที่ขายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าก็ย่อมเป็นการกดดันให้ผู้ขายที่ต้องการขายสินค้าบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์คัดเลือกสินค้าที่มีมาตรฐานความปลอดภัยมาขาย และจึงเป็นการกดดันให้ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าที่มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน ซึ่งท้ายสุดแล้วจะมีผลให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ถูกจำหน่ายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังมีสิทธิแต่เพียงฝ่ายเดียวภายใต้สัญญาให้บริการที่จะระงับ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือยกเลิกการให้บริการกับผู้ขาย หรือระงับการขายสินค้าใด ๆ บนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของตนโดยที่ไม่จำเป็นต้องได้รับการยินยอมหรือชดใช้ในความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดกับผู้ขาย ประกอบกับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ซึ่งรับรายงานและความคิดเห็นจากผู้ซื้อเกี่ยวกับสินค้าจึงเป็นบุคคลที่สามารถทราบได้ว่าสินค้าใดมีความอันตรายและสามารถระงับการขายสินค้านั้นได้ทันที[38] ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการระงับการกระจายของสินค้าที่อันตรายบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ดีที่สุดเมื่อเทียบกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(4) การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาบังคับกับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสร้างความปลอดภัย[39] เนื่องจากผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงแต่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุมเหนือผู้ขายและสินค้าผ่านการกำหนดข้อสัญญาในสัญญาให้บริการ โดยผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถระงับการเสนอขายสินค้าได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ขาย ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะสร้างความปลอดภัยให้กับตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และโดยการกำหนดความรับผิดโดยเคร่งครัด

---

[37] Ibid.

[38] Ibid. (“Moreover, Amazon is uniquely positioned to receive reports of defective products, which in turn can lead to such products being removed from circulation. Amazon’s website, which Amazon in its sole discretion has the right to manage, serves as the public-facing forum for products listed by third-party vendors.”)

[39] Ibid.

ให้กับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีแรงจูงใจที่จะกระทำการเช่นว่า[40]

(5) บุคคลซึ่งต้องรับผิดไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าเพียงแต่มีความควบคุมเหนือธุรกรรมซื้อขาย เนื่องจากถ้อยคำในกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้ “Seller” หรือผู้ขาย เป็นผู้ที่ต้องรับผิดจึงมีปัญหาว่าผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ได้รับโอนหรือมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าจะเป็นผู้ขายหรือไม่ การมีกรรมสิทธิ์ในสินค้ากลายเป็นเงื่อนไขหลักที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาในบางคดีใช้ในการตัดสินว่าผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เป็นผู้ขาย[41] อย่างไรก็ตาม ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ยืนยันในหลายคดีว่าการเป็นผู้ที่ต้องรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่จำกัดเพียงการเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ในสินค้า แต่พิจารณาจากความสามารถของบุคคลนั้นในการควบคุมธุรกรรมซื้อขาย ยกตัวอย่างเช่น คดี Hoffman v. Loos & Dilworth, Inc.[42] ที่ศาลสูงสุดแห่งมลรัฐเพนซิลเวเนียได้ตัดสินให้บุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวแทน (Sale Agent) เป็นผู้ขายต้องรับผิด หรือในคดี Kemp v. Miller[43] ซึ่งศาลสูงสุดแห่งมลรัฐวิสคอนซินได้ตัดสินให้ผู้ให้เช่ารถ (Lessor) ต้องรับผิด เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความควบคุมเหนือสินค้าและธุรกรรมซื้อขายจึงสามารถเป็นบุคคลซึ่งต้องรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกา

(6) ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลในห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้า (Vertical Chain of Distribution)[44] ซึ่งนโยบายสาธารณะของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ทุกคนที่อยู่ในห่วงโซ่ของระบบจัดจำหน่ายต้องรับผิดโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก ผู้ให้เช่า หรือผู้ผลิตชิ้นส่วนก็อาจถูกฟ้องร้องให้รับผิดได้ โดยนโยบายสาธารณะของสภานิติบัญญัติต้องการให้ผู้ผลิต ผู้ขาย

---

[40] Ibid. (“Amazon is fully capable, in its sole discretion, of removing unsafe products from its website. Imposing strict liability upon Amazon would be an incentive to do so.”)

[41] ยกตัวอย่างเช่น Fox v. Amazon.com, Inc., 930 F.3d 415 (6th Cir. 2019), Erie Ins. Co. v. Amazon. com, Inc., 925 F.3d 135 (4th Cir. 2019) และ Eberhart v. Amazon. com, Inc., 325 F. Supp. 3d 393 - Dist. Court, SD New York 2018 เป็นต้น

[42] Hoffman v. Loos & Dilworth, Inc., 307 Pa. Super. 131, 452 A.2d 1349 (Pa. Super. Ct. 1982)

[43] Kemp v. Miller, 166 Va. 661, 186 S.E. 99 (Va. 1936)

[44] Loomis v. Amazon.com LLC - 63 Cal. App. 5th 466, 277 Cal. Rptr. 3d 769 (2021)

ผู้ให้เช่า ทำประกันวินาศภัยเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการถูกฟ้องเป็นคดีความรับผิดโดยเคร่งครัด เพื่อกระจายความเสี่ยงให้กับผู้บริโภคโดยการขึ้นราคาสินค้า[45] ในปัจจุบันเมื่อมีการพัฒนาของเทคโนโลยีและมีการนำเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าจนเกิดเป็นรูปแบบการซื้อขายใหม่อย่างตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องในธุรกรรมซื้อขายจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่อยู่ในห่วงโซ่ของระบบการจัดจำหน่ายสินค้า[46] และจึงเป็นบุคคลที่ต้องรับผิด

(7) หลัก Stream of Commerce หรือหลัก Enterprise Liability ในกรณีของความรับผิดโดยเคร่งครัดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หลักนี้เป็นหลักที่นำมาพิจารณาความรับผิดของจำเลยที่อยู่นอกห่วงโซ่การจัดจำหน่าย เนื่องจากจำเลยเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเข้าสู่การหมุนเวียนทางการค้าและมีผลให้สินค้านั้นมาถึงมือผู้บริโภค โดยในคดี Loomis v. Amazon.com[47] ได้อ้างอิงหลักเกณฑ์ของหลัก Stream of Commerce ที่มีที่มาจากคดี Bay Summit Community Assn. V. Shell Oil Co.[48] ไว้ว่าการพิจารณาความรับผิดของจำเลยต้องพิจารณาจากความเกี่ยวข้องที่แท้จริงระหว่างการกระทำของจำเลยและสินค้าที่บกพร่อง และต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ทั้งสามประการ คือ ประการแรก จำเลยเป็นผู้นำสินค้าเข้ามาหมุนเวียนในทางการค้าและได้กำไรจากสินค้า ประการที่สอง บทบาทของจำเลยสำคัญสำหรับธุรกิจขนาดที่การกระทำของจำเลยเป็นปัจจัยที่จำเป็นที่ทำให้สินค้ามาสู่ผู้บริโภค และประการที่สาม จำเลยมีอำนาจควบคุมหรือมีอิทธิพลต่อการผลิตหรือกระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ก็มีลักษณะตามหลักเกณฑ์ข้างต้นจึงต้องเป็นผู้รับผิดโดยเคร่งครัดตามหลัก Stream of Commerce

---

[45] ศักดา ธนิตกุล, **กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย**, หน้า 58-59.

[46] Loomis v. Amazon.com LLC - 63 Cal. App. 5th 466, 277 Cal. Rptr. 3d 769 (2021) (“Based on our review of Amazon’s third party business model under the BSA, we are persuaded that Amazon’s own business practices make it a direct link in the vertical chain of distribution under California’s strict liability doctrine.”)

[47] Ibid.

[48] Bay Summit Community Assn. v. Shell Oil Co., 51 Cal.App.4th 762, 59 Cal. Rptr. 2d 322 (Cal. Ct. App. 1996)

3.1.2 วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020 มีการเสนอร่างกฎหมาย California AB 3262 ในรัฐสภาของ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยมีวัตถุประสงค์แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งในเรื่องความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งมีหลักการสำคัญคือการกำหนดให้ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ Electronic Retail Marketplace มีความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างเดียวกันกับผู้ค้าปลีก หรือ Retailer ร่างกฎหมาย California AB 3262 นับเป็นพัฒนาการหนึ่งของกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ริเริ่มกำหนดความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยให้กับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันร่างกฎหมายฉบับนี้มีสถานะไม่ได้รับการพิจารณาต่อโดยมติเอกฉันท์ของรัฐสภามลรัฐแคลิฟอร์เนียในวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 2020 โดยสมาชิกของสมัชชาแห่งรัฐแคลิฟอร์เนียผู้เสนอร่างกฎหมายตัดสินใจว่าจะไม่ดำเนินการและพัฒนาร่างกฎหมายนี้ต่อในร่างฉบับเดิมหลังจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง[49] ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางในการกำหนดความรับผิดให้กับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในร่างกฎหมาย California AB 3262 ยังควรค่าต่อการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาของประเทศไทย เนื่องจากเป็นความพยายามในการกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิด โดยเนื้อหาของร่างกฎหมายในฉบับแก้ไขล่าสุดมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.2.1 เหตุผลในการแก้ไข

ร่างกฎหมาย California AB 3262 ระบุเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไว้ว่าเพื่อเป็นการสร้างความแน่ชัดในกฎหมาย (Legal Certainty) เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สร้างความปลอดภัยในสินค้าซึ่งซื้อขายบนพื้นที่ออนไลน์ของตน[50]

---

[49] Annie Palmer and Megan Graham, “Controversial e-commerce bill criticized by Amazon rivals such as Etsy won’t move forward for now,” [online] Available from : https://www.cnbc.com/2020/08/31/controversial-ca-consumer-bill-will-not-advance-in-its-present-form.html [3 July 2023]

[50] Section 1 of California AB 3262

3.1.2.2 นิยามคำศัพท์

ร่างกฎหมาย California AB 3262 ให้ความหมายตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ไว้ว่า

“ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Retail Marketplace) หมายความถึง สถานที่อิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์ซึ่งข้องเกี่ยวกับธุรกิจในการจัดวางหรือให้ความสะดวกในการนำหรือจัดวางสินค้าเข้ามาหมุนเวียนทางการค้าในมลรัฐนี้ ไม่ว่าผู้ขาย สินค้า หรือตลาดกลางจะมีลักษณะทางกายภาพในมลรัฐนี้หรือไม่ก็ตาม หรือตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะมีการครอบครองสินค้าทางกายภาพหรือไม่ก็ตาม โดยตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หมายความรวมถึงบริษัทย่อยหรือบริษัทซึ่งเกี่ยวข้อง รวมถึงแต่ไม่จำกัดเฉพาะบริษัทใด ๆ ซึ่งตั้งเป็นกลุ่มบริษัทภายใต้ มาตรา 1504 ของรัฐบัญญัติภาษีภายใน”[51]

การกำหนดนิยามของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้ร่างกฎหมาย California AB 3262 จึงเป็นการให้ความหมายโดยอ้างอิงกับลักษณะการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการให้บริการสถานที่เสมือนจริงในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและให้ความสะดวกในการซื้อขายสินค้า ดังนั้นร่างกฎหมายฉบับนี้จึงมุ่งหมายเอาผิดกับบุคคลซึ่งกระทำการโดยมีลักษณะเป็นตัวกลางที่ทำให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยถูกนำเข้ามาหมุนเวียนทางการค้า ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความครอบครองในสินค้าทางกายภาพหรือไม่ก็ตาม และโดยที่ไม่มีการกำหนดว่าบุคคลนี้ต้องมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าแต่อย่างใด

3.1.2.3 เงื่อนไขความรับผิด

ร่างกฎหมาย California AB 3262 กำหนดเงื่อนไขในการรับผิดของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า “เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเบื้องหลังหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต้องรับผิดอย่างเคร่งครัดต่อความเสียหายทั้งหลายที่มีสาเหตุมา

---

[51] Section 1714.46 (d)(1) of California AB 3262 “Electronic retail marketplace” means an electronic place or internet website that is engaged in the business of placing *or facilitating the placement of* products into the stream of commerce in this state, regardless of whether the vendor, product, or the marketplace has a physical presence in the state or whether, as described in Canifax v. Hercules Powder Co. (237 (1965 Cal.App.2d 52 ,44, the electronic retail marketplace ever takes physical possession of the product. “Electronic retail marketplace” includes any subsidiaries or related party companies, including, but not limited to, any company that would constitute an “affiliated group” under Section 1504 of the Internal Revenue Code.”

จากการนำสินค้าที่บกพร่องเข้ามาหมุนเวียนทางการค้า เฉกเช่นเดียวกับผู้ค้าปลีกและต้องรับผิดเสมือนเป็นผู้ค้าปลีกภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย โดยความรับผิดของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะเท่ากับหรือไม่มากไปกว่าความรับผิดของผู้ค้าปลีก และข้อยกเว้นความรับผิดภายใต้กฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียก็จะนำมาใช้กับตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย”[52]

ภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิดรวมไปถึงข้อยกเว้นความรับผิดเฉกเช่นเดียวกับผู้ค้าปลีกในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งความรับผิดและข้อยกเว้นของผู้ค้าปลีกถูกกำหนดไว้ใน Section 1714.45 ซึ่งเป็นกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยในมลรัฐแคลิฟอร์เนียในปัจจุบัน[53] นอกจากนี้ร่างกฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีข้อยกเว้นเฉพาะเพิ่มเติมไปจากผู้ค้าปลีกซึ่งจะศึกษาในหัวข้อถัดไป

3.1.2.4 ข้อยกเว้นความรับผิด

ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นการเฉพาะอยู่สามประการด้วยกัน คือ

“ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ต้องรับผิดตาม Section 1714.46 (a) หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) สินค้าซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายเป็นสินค้าอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(a) สินค้าที่มีเจ้าของมาก่อนหรือถูกใช้และถูกอธิบายอย่างชัดเจน หรือถูกโฆษณาอย่างชัดเจนบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นสินค้าที่มีเจ้าของมาก่อนหรือถูกใช้มาก่อนในเวลาที่มีการซื้อโดยผู้บริโภค

(b) เป็นสินค้าทำมือ (Handmade)

---

[52] Section 1714.46 (a) of California AB 3262 “...an electronic retail marketplace shall be strictly liable for all damages caused by defective products placed into the stream of commerce to the same extent that a retailer of that defective product would be liable and shall be deemed to be a retailer for purposes of California strict liability law. The liability of an electronic retail marketplace shall be equal to, but not greater than, the liability of a retailer as provided in Vandermark v. Ford Motor Co. (1964) 61 Cal.2d 256, and all defenses to strict liability that are available under California law shall be preserved for an electronic retail marketplace.”

[53] Section 1714.45 of California Civil Code

(2) ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจากการขายสินค้าที่บกพร่องและก่อให้เกิดความเสียหาย

(3) การขายหรือธุรกรรมของสินค้าเกิดขึ้นโดยวิธีการประมูลและถูกยกเว้นจากความรับผิดโดยเคร่งครัดตามที่ถูกอธิบายใน Tauber-Arons Auctioneers Co. v. Superior Court (1980) 101 Cal.App.3d 268."[54]

ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อาจไม่ต้องรับผิดหากเข้าข้อยกเว้นข้างต้น อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นไปตามข้อยกเว้นข้างต้นแล้วตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ก็ยังคงต้องรับผิดหากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

"แม้เป็นไปตามอนุมาตรา (b) ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต้องรับผิดโดยเคร่งครัดต่อการขายสินค้าที่มีเจ้าของมาก่อน ถูกใช้มาแล้ว เป็นสินค้าทำมือ หรือเป็นสินค้าที่ถูกประมูล หากการนำความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้นั้นสอดคล้องกับนโยบายของหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด"[55]

ดังนั้น แม้จะมีกรณีปรากฏตามข้อยกเว้นความรับผิด แต่หากเป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายเบื้องหลังหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดแล้วตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ก็ยังคงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้า ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้รับผลประโยชน์ทางการเงินไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจะไม่ต้องรับผิดแต่อย่างใด

---

[54] Section 1714.46 (b) of California AB 3262 "An electronic retail marketplace shall not be liable as described in subdivision (a) if any of the following conditions are met:

(1) The product that caused the damage was one of the following:

(A) Preowned or used and prominently described or prominently advertised on the electronic retail marketplace as preowned or used at the time it was purchased by the consumer.

(B) Handmade.

(2) The electronic retail marketplace did not receive a direct or indirect financial benefit from the sale of the defective product that caused the injury.

(3) The sale or transaction of the product occurred by auction and is exempt from strict liability, as described in Tauber-Arons Auctioneers Co. v. Superior Court (1980) 101 Cal.App.3d 268."

[55] Section 1714.46 (c) of California AB 3262 "Notwithstanding subdivision (b), an electronic retail marketplace shall be strictly liable for the sale of preowned, used, handmade, or auctioned defective products if the application of strict liability to the electronic retail marketplace is consistent with the policy considerations underlying strict liability."

3.2 วิเคราะห์แนวทางการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของสหภาพยุโรป

ในวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 2022 คณะกรรมาธิการยุโรปได้เปิดเผยข้อเสนอสำหรับการแก้ไขกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสหภาพยุโรปซึ่งรวมถึงร่างกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยใหม่ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวใช้ชื่อว่า Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on Liability for Defective Products[56] ซึ่งเป็นข้อเสนอที่จะแก้ไขและแทนที่กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยปัจจุบันของสหภาพยุโรปหรือ EC Directive 85/374/EEC ซึ่งถูกบังคับใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 โดยปัจจุบันร่างกฎหมายดังกล่าวผ่านขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมาธิการยุโรป โดยในร่างกฎหมายฉบับปัจจุบันมีการบัญญัติถึงความรับผิดของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ (Provider of an Online Platform) ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 เหตุผลในการแก้ไข

ข้อเสนอฉบับนี้ได้ให้เหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายคือ เพื่อให้กฎเกณฑ์เรื่องความรับผิดต่อสินค้ามีกฎเกณฑ์ความรับผิดที่เข้ากับโลกยุคดิจิทัล และเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพและมีความแน่นอนของกฎหมายที่เท่าเทียมกันในทุกธุรกิจ ประกอบกับเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาของกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าและการกำกับดูแลตลาด โดยมีหนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อให้แน่ใจว่ามีบุคคลที่สามารถรับผิดได้ในสหภาพยุโรปสำหรับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งถูกผลิตนอกสหภาพยุโรปซึ่งสอดคล้องกับความนิยมในการสั่งสินค้าโดยตรงจากประเทศนอกสหภาพยุโรปซึ่งไม่มีผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจัดตั้งอยู่ในสหภาพยุโรปที่เพิ่มมากขึ้น[57]

---

[56] European Commission, “Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on liability for defective products,” [online] Available from : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0495 [6 April 2023]

[57] Ibid.

3.2.2 นิยามคำศัพท์

ข้อเสนอฉบับนี้ให้ความหมายของแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือ Online Platform ไว้ว่า “แพลตฟอร์มออนไลน์หมายความถึง แพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งนิยามใน Article 2(h) (ปัจจุบันคือ Article 3(i)) ของกฎหมายการให้บริการดิจิทัล (Digital Service Act)”[58] และในกฎหมายให้บริการดิจิทัลให้ความหมายของแพลตฟอร์มออนไลน์ ไว้ว่า

“แพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform) หมายความถึง การให้บริการเว็บโฮสติ้ง ซึ่งให้บริการพื้นที่จัดเก็บข้อมูลหรือเว็บไซต์ออนไลน์โดยจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะภายใต้การร้องขอของผู้รับบริการ เว้นแต่กิจกรรมนั้นเป็นส่วนน้อยและมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือการให้บริการอื่นเท่านั้น หรือเป็นเพียงการทำงานส่วนน้อยของการให้บริการหลัก และด้วยวัตถุประสงค์และเหตุผลด้านเทคนิค การให้บริการอื่นหรือบริการหลักเหล่านั้นและไม่สามารถใช้งานได้ โดยไม่มีการให้บริการเว็บโฮสติ้งนี้ ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการหลีกเลี่ยงการบังคับตามกฎเกณฑ์ฉบับนี้”[59]

ข้อเสนอฉบับนี้กำหนดความหมายของแพลตฟอร์มออนไลน์ไว้ให้มีความหมายเดียวกันกับแพลตฟอร์มออนไลน์ซึ่งนิยามไว้ในกฎหมายให้บริการดิจิทัลซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการทางดิจิทัลต้องตรวจสอบว่าแพลตฟอร์มออนไลน์ของตนไม่มีสิ่งผิดกฎหมาย รวมทั้งต้องมีวิธีการลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมายให้เร็วขึ้น และมีมาตรการปกป้องสิทธิพื้นฐานของผู้ใช้บริการออนไลน์อย่างครอบคลุม[60] โดยการนิยามให้แพลตฟอร์มออนไลน์มีความหมายเช่นเดียวกับกฎหมายให้บริการดิจิทัล ผู้เขียนเห็นว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การควบคุมดูแลแพลตฟอร์มออนไลน์ของสหภาพยุโรปเป็นไปอย่างสอดคล้องกันทั้งการกำกับดูแลด้านเนื้อหาและการกำหนดความรับผิดใน

---

[58] Article 4 (17) of Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on liability for defective products “‘online platform’ means online platform as defined in Article 2, point (h), of Regulation (EU).../... of the European Parliament and of the Council on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act)”

[59] Article 3 (i) of Digital Service Act ‘online platform’ means a hosting service that, at the request of a recipient of the service, stores and disseminates information to the public, unless that activity is a minor and purely ancillary feature of another service or a minor functionality of the principal service and, for objective and technical reasons, cannot be used without that other service, and the integration of the feature or functionality into the other service is not a means to circumvent the applicability of this Regulation

[60] กรมยุโรป กระทรวงการต่างประเทศ, “EU เตรียมเริ่มใช้กฎหมายการให้บริการดิจิทัล (DSA) ควบคุมอินเตอร์เน็ตให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://europetouch.mfa.go.th/th/content/eu-dsa?page=5d6ac39e15e39c3f300018e0&menu=5d6ac39e15e39c3f300018e1 [7 พฤษภาคม 2566]

สินค้าที่ไม่ปลอดภัย แพลตฟอร์มออนไลน์ภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้จึงหมายความถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ใด ๆ ซึ่งให้พื้นที่จัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลซึ่งผู้เขียนเห็นว่ารวมถึงลักษณะการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการและเผยแพร่ข้อมูลสินค้าและร้านค้าของผู้ขายบนเว็บไซต์ของตนด้วย

3.2.3 เงื่อนไขความรับผิด

ข้อเสนอฉบับนี้กำหนดให้ผู้ประกอบการแต่ละคนต้องรับผิดโดยมีเงื่อนไขกำหนดไว้ดังต่อไปนี้

“1. ประเทศสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าผู้ผลิตของสินค้าบกพร่องสามารถรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าได้

ประเทศสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าเมื่อชิ้นส่วนของสินค้าเป็นสาเหตุที่ทำให้สินค้ามีความบกพร่อง ผู้ผลิตชิ้นส่วนที่บกพร่องสามารถรับผิดในความเสียหายได้

2. ประเทศสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าเมื่อผู้ผลิตเป็นบุคคลที่จัดตั้งนอกสหภาพ ผู้นำเข้าสินค้าที่บกพร่องและตัวแทนของผู้ผลิตสามารถรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าได้

3. ประเทศสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าเมื่อผู้ผลิตเป็นบุคคลที่จัดตั้งนอกสหภาพ และไม่มีผู้ประกอบการในวรรคสองจัดตั้งในสหภาพ ผู้ให้บริการจัดเก็บและจัดการสินค้า (Fulfilment Service Provider) สามารถรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าได้

4. บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลใดที่ปรับเปลี่ยนสินค้าซึ่งถูกนำมาไว้ในตลาดหรือในบริการต้องถูกถือว่าเป็นผู้ผลิตสินค้าในความหมายตามวรรคหนึ่ง โดยที่การปรับเปลี่ยนนั้นถูกพิจารณาว่ามีนัยสำคัญภายใต้กฎเกณฑ์ของสหภาพหรือกฎเกณฑ์ภายในเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าและถูกกระทำนอกเหนือจากการควบคุมของผู้ผลิตสินค้า

5. ประเทศสมาชิกต้องทำให้มั่นใจว่าเมื่อผู้ผลิตตามวรรคหนึ่งไม่สามารถระบุตัวตนได้ หรือผู้ผลิตเป็นบุคคลที่จัดตั้งนอกสหภาพ และผู้ประกอบการตามวรรคสองและวรรคสามไม่สามารถระบุตัวตนได้ ผู้จัดจำหน่ายของสินค้าแต่ละคนสามารถรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้า หาก

(a) โจทก์ร้องขอให้ผู้จัดจำหน่ายสินค้าระบุตัวตนของผู้ประกอบการหรือบุคคลซึ่งจัดหาสินค้าให้ผู้จัดจำหน่าย และ

(b) ผู้จัดจำหน่ายไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ประกอบการหรือบุคคลซึ่งจัดหาสินค้าให้ผู้จัดจำหน่ายภายใน 1 เดือนนับแต่ที่ได้รับคำร้องขอ

6. บทบัญญัติในวรรคห้าให้นำมาใช้กับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งอนุญาตให้ผู้บริโภคเข้าทำสัญญาซึ่งห่างโดยระยะทางกับผู้ขาย และซึ่งไม่ใช่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จัดจำหน่าย ทั้งนี้เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขใน Article 6(3) ของกฎหมายให้บริการดิจิทัล"[61]

ดังนั้นภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ บุคคลหลักซึ่งต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยคือผู้ผลิต ซึ่งหมายความรวมถึงผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้าที่บกพร่อง และบุคคลซึ่งทำการปรับเปลี่ยนสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์จะมีความรับผิดเฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ผลิตได้หรือผู้ผลิตไม่ได้จัดตั้งในสหภาพยุโรป และ

---

[61] Article 7 of Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on liability for defective products "Economic operators liable for defective products

1. Member States shall ensure that the manufacturer of a defective product can be held liable for damage caused by that product.

Member States shall ensure that, where a defective component has caused the product to be defective, the manufacturer of a defective component can also be held liable for the same damage.

2. Member States shall ensure that, where the manufacturer of the defective product is established outside the Union, the importer of the defective product and the authorised representative of the manufacturer can be held liable for damage caused by that product.

3. Member States shall ensure that, where the manufacturer of the defective product is established outside the Union and neither of the economic operators referred to in paragraph 2 is established in the Union, the fulfilment service provider can be held liable for damage caused by the defective product.

4. Any natural or legal person that modifies a product that has already been placed on the market or put into service shall be considered a manufacturer of the product for the purposes of paragraph 1, where the modification is considered substantial under relevant Union or national rules on product safety and is undertaken outside the original manufacturer's control.

5. Member States shall ensure that where a manufacturer under paragraph 1 cannot be identified or, where the manufacturer is established outside the Union, an economic operator under paragraph 2 or 3 cannot be identified, each distributor of the product can be held liable where:

(a) the claimant requests that distributor to identify the economic operator or the person who supplied the distributor with the product; and

(b) the distributor fails to identify the economic operator or the person who supplied the distributor with the product within 1 month of receiving the request.

6. Paragraph 5 shall also apply to any provider of an online platform that allows consumers to conclude distance contracts with traders and that is not a manufacturer, importer or distributor, provided that the conditions of Article 6(3) set out in Regulation (EU).../... of the European Parliament and of the Council on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act) are fulfilled."

ไม่สามารถระบุตัวตนของตัวแทนผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ให้บริการจัดเก็บและจัดการสินค้าได้ และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอื่นซึ่งมีความรับผิดให้แก่โจทก์ภายใน 1 เดือนนับแต่โจทก์ร้องขอ

ความรับผิดภายใต้ข้อเสนอฉบับนี้เป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด กล่าวคือ ผู้ประกอบการทั้งหลายยังคงต้องรับผิดแม้ไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยผู้เสียหายเพียงมีภาระพิสูจน์ถึงความเสียหายและความเชื่อมโยงระหว่างความบกพร่องกับความเสียหายนั้นเท่านั้น[62] ทั้งนี้ หากมีผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดมากกว่าหนึ่งราย ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดร่วมกันหรือแทนกันต่อผู้เสียหาย[63]

3.2.4 ข้อยกเว้นความรับผิด

ข้อเสนอฉบับนี้มิได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการออนไลน์แพลตฟอร์มไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อให้ผู้ประกอบการบางรายสามารถพิสูจน์ปฏิเสธไว้ใน Article 10 ยกตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตและผู้นำเข้าไม่ต้องรับผิดหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้เป็นผู้นำสินค้าเข้ามาในตลาดหรือให้บริการ เป็นต้น และกำหนดข้อยกเว้นสำหรับผู้ประกอบการทุกรายในการพิสูจน์ปฏิเสธ ยกตัวอย่างเช่น ความบกพร่องเกิดขึ้นเพราะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ผู้ผลิตไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นต้น

3.3 วิเคราะห์ความแตกต่างของแนวทางการแก้ไขกฎหมายระหว่างร่างกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และร่างกฎหมายของสหภาพยุโรป

ทั้งมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ในประเทศสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปต่างมีความคิดที่จะแก้ไขกฎหมายความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยการกำหนดเพิ่มเติมความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แต่โดยที่มีวิธีการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างกัน เพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่าสมควรมีการศึกษา

---

[62] Article 9 of Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on liability for defective products “1. Member States shall ensure that a claimant is required to prove the defectiveness of the product, the damage suffered and the causal link between the defectiveness and the damage.”

[63] Article 11 of Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on liability for defective products “Member States shall ensure that where two or more economic operators are liable for the same damage pursuant to this Directive, they can be held liable jointly and severally.”

เปรียบเทียบความแตกต่างแนวทางการตรากฎหมายของทั้งสองประเทศนี้ โดยมีความแตกต่างหลักสามารถสรุปได้ดังนี้

3.3.1 นิยามคำศัพท์

ผู้เขียนเห็นว่าการให้นิยามตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในร่างกฎหมาย California AB 3262 และออนไลน์แพลตฟอร์มของข้อเสนอในสหภาพยุโรปมีความคล้ายคลึงกัน คือนิยามลักษณะการเป็นสถานที่อิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์ของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ร่างกฎหมาย California AB 3262 มีการให้ความหมายโดยเฉพาะเจาะจงมากกว่าโดยต้องเป็นสถานที่อิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำให้สินค้ามาหมุนเวียนทางการค้าภายในมลรัฐด้วย

3.3.2 เงื่อนไขความรับผิด

ร่างกฎหมาย California AB 3262 กำหนดให้ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ต้องรับผิดอย่างผู้ค้าปลีก จึงเปรียบเสมือนการบัญญัติเพิ่มตัวบุคคลซึ่งต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเพิ่มอีกหนึ่งบุคคล ในขณะที่ข้อเสนอของสหภาพยุโรปกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ให้บริการออนไลน์แพลตฟอร์มต้องรับผิดเฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวผู้ประกอบการอื่นมาดำเนินคดีได้ ประกอบกับผู้ให้บริการออนไลน์แพลตฟอร์มไม่สามารถระบุตัวตนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการขายสินค้าบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของตนได้ตามคำร้องของโจทก์ ความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้ข้อเสนอของสหภาพยุโรปจึงมีความซับซ้อนมากกว่าโดยต้องพิจารณาถึงบทบาทและการให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ความมีอยู่ของผู้ประกอบการอื่น และการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 ข้อยกเว้นความรับผิด

ร่างกฎหมายภายใต้ข้อเสนอของสหภาพยุโรปไม่มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการออนไลน์แพลตฟอร์มไว้เป็นการเฉพาะ ในขณะที่ร่างกฎหมาย California AB 3262 มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นการเฉพาะใน Section 1714.46 (b)

4. ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

เนื่องจากการซื้อขายสินค้าผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมอย่างมากในประเทศไทย ประกอบกับปริมาณของสินค้าและผู้ขายที่มาจากต่างประเทศที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น[64] ผู้เขียนเห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคมีความเสี่ยงต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและมีอุปสรรคต่อการฟ้องร้องผู้ประกอบการ

จากการศึกษาแนวทางการกำหนดความรับผิดของต่างประเทศแล้วพบว่าศาลในหลายมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตีความให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์เป็นผู้ขายและต้องรับผิดภายใต้กฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและมีผลให้โจทก์ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา และมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้มีความริเริ่มที่จะบัญญัติความรับผิดของผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งหากร่างกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้จะส่งผลให้ผู้เสียหายในมลรัฐแคลิฟอร์เนียสามารถฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้รับผิดในความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้อีกบุคคลหนึ่ง ในขณะที่สหภาพยุโรปก็มีข้อเสนอที่จะแก้ไขกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเช่นกันโดยหากร่างกฎหมายภายใต้ข้อเสนอฉบับนี้มีผลบังคับใช้ผู้บริโภคในสหภาพยุโรปจะสามารถฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รับผิดในกรณีที่ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการอื่นได้ ซึ่งแนวทางของต่างประเทศทั้งหลายล้วนมีผลให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองที่มากขึ้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยและเพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าจะรับการเยียวยาความเสียหายในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวผู้ประกอบการมาดำเนินคดีได้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 โดยผู้เขียนเห็นว่าอาจทำได้ 2 แนวทาง ดังนี้

---

[64] Priceza, “สินค้าจีนบุกทะลวงตลาดอีคอมเมิร์ซประเทศไทยอย่างไร” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.priceza.com/insights/business/สินค้าจีนบุกไทย.html [1 พฤษภาคม 2566] และ Bangkok Post, “E-commerce sector enters the next phase,” [online] Available from : https://www.bangkokpost.com/business/2531990/e-commerce-sector-enters-the-next-phase [2 May 2023]

4.1 การตีความให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้นำเข้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

การตีความให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ประกอบการตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นแนวทางหนึ่งที่กำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิดและต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่มาจากต่างประเทศที่ไม่ปลอดภัย

เหตุที่ผู้นำเข้าเป็นผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดแม้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตสินค้านั้นก็เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายไม่ต้องประสบความยุ่งยากในการเรียกร้องให้ผู้ผลิตในต่างประเทศรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ในกรณีที่สินค้าจากต่างประเทศถูกเสนอขายให้กับผู้บริโภคในประเทศโดยผู้ขายหรือผู้ผลิตในต่างประเทศผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเข้ามาหรือมีอยู่ของสินค้าที่มาจากต่างประเทศเป็นอย่างมากถึงขนาดว่าในบางกรณีถ้าไม่มีการให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จะไม่พบสินค้าชิ้นนี้ในประเทศเลย[65] เนื่องจากการให้บริการของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายซึ่งอยู่ต่างประเทศสามารถเสนอขายสินค้าของตนให้กับผู้ซื้อในประเทศไทยโดยที่ไม่ผ่านตัวกลางอย่างพ่อค้าคนกลางหรือผู้นำเข้าในประเทศทำให้สินค้าจากต่างประเทศสามารถมาถึงมือผู้บริโภคโดยไม่ต้องมีผู้เกี่ยวข้องกับสินค้าในประเทศแต่การฟ้องร้องผู้ขายในต่างประเทศจะเป็นภาระกับผู้เสียหายมากเกินไป ผู้เขียนจึงเห็นว่าผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรถูกตีความเป็นผู้นำเข้าซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดในกรณีดังกล่าว เนื่องจากผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญที่ทำให้สินค้าไม่ปลอดภัยจากต่างประเทศมาถึงมือของผู้บริโภค ซึ่งในความคิดเห็นของผู้เขียนมีบทบาทที่สำคัญเทียบเท่ากับผู้นำเข้าที่นำเข้าสินค้าไม่ปลอดภัยจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศและส่งผลให้สินค้าไม่ปลอดภัยนั้นตกอยู่ในมือของผู้บริโภค นอกจากนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการตีความผู้นำเข้าตามกฎหมายฉบับนี้ควรเป็นการตีความโดยพิจารณาจากบทบาทของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการทำให้สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาสู่มือของผู้บริโภคเป็น

---

[65] State Farm Fire & Cas. Co. v. Amazon.com, Inc., 835 F. App'x 213 (9th Cir. 2020) ("Amazon provided the only conduit between XMJ, the Chinese seller, and the American marketplace. Without Amazon, XMJ products would not be available at all in Wisconsin")

หลัก ถ้อยคำในสัญญาให้บริการหรือเอกสารอื่นเป็นส่วนที่พิจารณาประกอบกันเท่านั้น เนื่องจากผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้กำหนดถ้อยคำและข้อสัญญาทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียวซึ่งผู้รับบริการไม่สามารถโต้แย้งหรือเจรจาข้อสัญญาใด ๆ ได้ หากนำข้อสัญญาดังกล่าวมาเป็นหลักในการพิจารณาอาจทำให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถกำหนดข้อสัญญาที่ทำให้ตนหลุดพ้นความรับผิดได้อย่างง่ายดายและส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาได้

โดยการที่ศาลใช้การตีความเช่นว่าจะทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการฟ้องร้องผู้ขายที่อยู่ต่างประเทศและส่งผลให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีแรงจูงใจที่จะทำให้สินค้าในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของตนมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

4.2 การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อสร้างความแน่นอนให้กฎหมายและเพื่อกำหนดความรับผิดที่เหมาะสมกับลักษณะการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นรูปแบบธุรกิจใหม่ บทบาทของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงมีเอกลักษณ์และไม่เหมือนกับบทบาทของผู้ประกอบการอื่น การกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีความรับผิดอย่างผู้ประกอบการจึงอาจไม่เหมาะสมกับความเป็นจริงและลักษณะการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยจากการศึกษาแนวทางการแก้ไขกฎหมายของต่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่ามีประเด็นที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

4.2.1 นิยามคำศัพท์

ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรพิจารณาวิธีการกำหนดนิยามเช่นเดียวกันกับร่างกฎหมายของต่างประเทศ ที่ให้ความหมายโดยอธิบายถึงลักษณะการเป็นสถานที่กลางในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยที่ไม่คำนึงถึงการให้บริการอื่น ๆ อย่างบริการจัดเก็บและจัดการสินค้า หรือบริการขนส่ง เป็นต้น และไม่กำหนดถึงความมีกรรมสิทธิ์ในสินค้า นอกจากนี้ เนื่องจากการให้บริการเป็นสถานที่อิเล็กทรอนิกส์หรือเว็บไซต์กลางอาจครอบคลุมถึงการให้บริการหลายประเภทและที่ไม่เกี่ยวกับการเป็นตัวกลางในการซื้อขายสินค้า เพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดความรับผิดให้กับผู้ที่

ทำหน้าที่เป็นตัวกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกัน จึงเห็นควรกำหนดเกี่ยวกับลักษณะการประกอบธุรกิจที่ทำให้สินค้าเข้ามาหมุนเวียนทางการค้าอย่างร่างกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียด้วย

4.2.2 เงื่อนไขความรับผิด

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 กำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 5[66] ซึ่งมีหลักเกณฑ์ความรับผิดคือในกรณีที่มีผู้ประกอบการตามมาตรา 4 มากกว่าหนึ่งราย ผู้ประกอบการทุกคนต้องรับผิดร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม การกำหนดเพิ่มบุคคลซึ่งต้องรับผิดตามกฎหมายจึงต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะมีความรับผิดเฉกเช่นเดียวกับผู้ประกอบการ คือรับผิดร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม หรือมีเงื่อนไขความรับผิดที่แตกต่างจากผู้ประกอบการ

ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหลายมีรับผิดอย่างผู้ประกอบการอาจเป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์รายเล็กซึ่งมีลักษณะการประกอบธุรกิจหลักเช่นเดียวกับแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ ยกตัวอย่างเช่น เจ้าของหรือผู้บริหารกลุ่มในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมากไว้ด้วยกัน ซึ่งกรมธุรกิจพาณิชย์ซึ่งดูแลเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจก็เห็นว่าลักษณะการกระทำเช่นนี้ถือเป็นลักษณะเดียวกับตลาดกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์[67] เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับธุรกรรมซื้อขายหรือความควบคุมเหนือธุรกรรมซื้อขายในระดับต่ำซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการทำให้สินค้าปลอดภัย

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดความรับผิดอย่างเช่นแนวทางการแก้ไขกฎหมายของสหภาพยุโรปที่มุ่งหมายที่จะให้ผู้ผลิตเป็นบุคคลหลักที่ต้องรับผิด ส่วนผู้ประกอบการอื่น จะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อบุคคลหลักที่ต้องรับผิดไม่อยู่ในฐานะที่จะรับผิดได้เท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดเงื่อนไขความรับผิดเช่นนี้เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพราะทำให้ผู้ผลิตซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินค้าที่สุด เป็นผู้ที่มีข้อมูลรายละเอียดมากที่สุดว่าสินค้าที่ตนผลิตและออกขายมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ทำประโยชน์อย่างไรบ้างและก่อให้เกิดอันตรายอย่าง

---

[66] มาตรา 5 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม”

[67] กรมธุรกิจพาณิชย์, “จดทะเบียนพาณิชย์สำหรับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออะไร” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.trustmarkthai.com/th/news/detail/649c28f0-f41f-11ea-ad5d-9dbe9f1abc35 [12 พฤษภาคม 2566]

ใดบ้าง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากสินค้ามากที่สุด[68] เป็นบุคคลที่ต้องรับผิดเป็นอันดับแรก และยังคงมีแรงจูงใจที่จะทำให้สินค้ามีความปลอดภัย ส่วนผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควรต้องรับผิดในอันดับถัดมาเมื่อเป็นบุคคลเดียวที่เหลืออยู่หรือไม่มีบุคคลอื่นรับผิดต่อผู้เสียหาย

4.2.3 ข้อยกเว้นความรับผิด

ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ประกอบการในมาตรา 7[69] ผู้เขียนเห็นว่าข้อยกเว้นเหล่านี้ควรนำมาบังคับเป็นข้อยกเว้นความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย ทั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดข้อยกเว้นเป็นการเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างร่างกฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

5. บทสรุป

การประกอบธุรกิจตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นการประกอบธุรกิจรูปแบบใหม่โดยเป็นการนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับการซื้อขายสินค้าซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทั้งในหมู่ผู้บริโภคที่ต้องการความสะดวกสบายและผู้ขายที่ต้องการขยายธุรกิจของตน[70] โดยบทบาทของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เพียงแต่เป็นตัวกลางที่ทำให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาพบกันเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทเกี่ยวข้องกับธุรกรรมซื้อขายสินค้าในระดับสูงและมีอำนาจควบคุมเหนือธุรกรรมซื้อขายที่เกิดขึ้นบนตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการซื้อ

---

[68] สรวิศ ลิมปรังษี, **สิทธิผู้บริโภค**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 2552), หน้า 28.

[69] มาตรา 7 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 “ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

(1) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว”

[70] ศูนย์วิเคราะห์ข้อมูล สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, “รายงานผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี 2564 Value of e-Commerce Survey in Thailand 2021” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/Value Thailand2021.aspx [1 เมษายน 2566]

ขายสินค้าในปัจจุบัน ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กลายเป็นบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการซื้อขายเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายความรับผิดต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของประเทศไทย พบว่านิยามของ “ผู้ประกอบการ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามมาตรา 4 ไม่แน่ชัดว่าครอบคลุมถึงผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ ประกอบกับยังไม่เคยมีคดีความหรือตัวอย่างการตีความในประเทศไทย ดังนั้นในปัจจุบันผู้เขียนเห็นว่าความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้กฎหมายดังกล่าวยังเป็นที่ไม่แน่ชัด ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการฟ้องร้องของผู้บริโภคและทำให้ผู้บริโภคมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งถูกซื้อผ่านตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีมาตรการรับมือกับการประกอบธุรกิจตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยการกำหนดความรับผิดให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย โดยผู้เขียนเห็นว่าสามารถทำได้ 2 แนวทางคือ การตีความให้ผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้นำเข้าตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และการพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์